

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економіки підприємства та організації підприємницької діяльності
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавр
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою Економіка підприємства та організація
підприємницької діяльності
(назва освітньої програми)

на тему: «Шляхи підвищення використання основного капіталу
підприємства»

(назва теми)

Виконавець:

студент 4 курсу ЦЗВФН

Чумаченко А.П.

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Бабій Олег Миколайович

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2023

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Сучасний етап економічної реформи характеризується розвитком форм власності та господарювання, розширенням самостійності підприємств, переходом до ринкових відносин.

У цих умовах необхідно поступово здійснювати технічну реконструкцію національного господарства та зміцнити її важливу ланку – матеріально-технічну базу.

Невід'ємною умовою провадження господарської діяльності є забезпечення підприємства, поряд з матеріальними та трудовими ресурсами, необхідними основними засобами – будинками, спорудами, обладнанням, транспортними та іншими засобами.

Вартість основних засобів часто становить суттєву частину загальної вартості майна організації, а зважаючи на довгострокове їх використання у діяльності організації, основні засоби протягом тривалого періоду впливають на фінансові результати діяльності.

Для вирішення всіх завдань, що стоять перед підприємством, необхідно не лише повне забезпечення його технічним потенціалом, тобто основними засобами, а й підвищення ефективності їх використання.

Проблеми відтворення та ефективності використання основних засобів займають чільне місце в економіці. У зв'язку з цим підвищується зацікавленість та матеріальна відповідальність підприємств, окремих колективів у використанні інвестицій, що вкладаються у виробництво, та раціональній експлуатації виробничих фондів.

Значимість обраної теми посилюється тим, що підвищення ефективності використання основного капіталу в даний час, коли в країні просто необхідно нарощувати виробництво якісної та конкурентоспроможної продукції, має значення. Підприємства, які володіють основними засобами, що дісталися у спадок від соціалістичної економіки, повинні не тільки прагнути їх модернізувати, але й максимально ефективно використовувати наявні ресурси, особливо в існуючих умовах дефіциту фінансів та виробничих інвестицій.

Актуальність цих питань у сучасних умовах зумовила вибір теми даної випускної кваліфікаційної роботи.

Мета дослідження. Метою дипломної роботи є аналіз ефективності використання основного капіталу підприємства та визначення способів його її підвищення.

Завдання дослідження:

- розкрити економічну сутність, склад, структуру основного капіталу та основних засобів підприємства;
- розглянути класифікацію основного капіталу та основних засобів підприємства;
- вивчити систему показників оцінки ефективності використання основних засобів на підприємстві.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є виробниче підприємство ТОВ «Саратський завод продтоварів».

Предмет дослідження. Предмет дослідження – основний капітал підприємства та процес його оптимізації.

Методи дослідження. Методологічною основою проведеного дослідження є діалектичний метод пізнання, що розкриває можливості вивчення економічних явищ в їх розвитку, взаємозв'язку і взаємозумовленості. Системний підхід до об'єкта дослідження реалізований за допомогою загальнонаукових методів: наукової абстракції, аналізу та синтезу, групування і порівняння.

Інформаційна база дослідження. В якості інформаційної бази дослідження використані матеріали інструктивного та рекомендаційного характеру, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів, матеріали періодичної преси з досліджуваної проблеми, дані фінансової звітності ТОВ «Саратський завод продтоварів».

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (30 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 89 сторінок. Основний зміст викладено на 61 сторінках. Робота містить 24 таблиць, 20 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «*Основний капітал як економічна категорія та його роль в діяльності підприємства*» розглянуто сутність основного капіталу промислового підприємства, види основного капіталу, фактори, які обумовлюють підвищення ефективності використання основного капіталу підприємства.

Основні засоби – матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, надану послугу або товар.

Проведені дослідження сутності поняття «основні засоби» дозволили встановити, що основними критеріями визнання основних засобів є: матеріальність (наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року); амортизаційність (здатність об'єкту в процесі експлуатації поступово переносити свою вартість на результат діяльності підприємства) тощо.

Ефективність основних засобів – це результат у вигляді отриманого ефекту, що співвідноситься з витраченими ресурсами. Підвищення ефективності полягає в досягненні максимальних результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, застосованими на створення суспільного продукту. Від ефективності

використання залежать темпи зростання продуктивності праці, обсягів виробництва, поліпшення якості промислової продукції та інших показників.

У другому розділі *«Аналіз основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів»* проаналізовано господарську діяльність ТОВ «Саратський завод продтоварів». Основна діяльність підприємства ТОВ «Саратський завод продтоварів» полягає у переробленні та консервування фруктів і овочів, виробництві виноградних вин, виробництві сидру та інших плодово-ягідних вин. Проаналізувавши основні техніко-економічні показники господарської діяльності ТОВ «Саратський завод продтоварів» можна зробити висновок про досить гарне становище підприємства, хоча деякі показники і мають негативну тенденцію.

Аналіз основних засобів показав, що найбільшу питому вагу займають будівлі та споруди у 2019 році – 57,19 %, у 2020 році – 54,7 %, у 2021 році – 66,27 %. Друге місце займають будівлі та споруди, їх питома вага складає 36,33 %, 36,46 %, 24,67 % відповідно. Протягом періоду залишкова вартість транспортних засобів поступово підвищується, питома вага цієї групи незначно зростає. Транспортні засоби в структурі основних засобів займають дуже невелику частину. Варто зазначити, що найбільшу частину у структурі займають активні основні засоби.

В кваліфікаційній роботі представлена трьохфакторна модель впливу факторів на обсяг виробленої продукції, яка включає: чисельність працівників, фондоозброєність і фондівіддача основних засобів. Обсяг реалізованої продукції в 2021 році порівняно з 2020 роком зріс на 1876 тис. грн. Це сталося за рахунок зміни таких факторів: зростання фондоозброєності на 4484,09 тис. грн. на особу збільшило обсяг продукції на 6558,83 тис. грн., проте як зниження чисельності працівників на 4 особи привело до зниження обсягу реалізації продукції на 1805,09 тис. грн., зниження фондівіддачі на 4,28 грн. знизило обсяг реалізації продукції на 2877,74 тис. грн.

У третьому розділі *«Шляхи підвищення використання основного капіталу підприємства ТОВ «Саратський завод продтоварів»* запропоновано *напрями підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів»*:

1. Оновлення основних засобів (впровадження обладнання – Дробарка-грібневідділювач преміум-класу INPROMINOX). Вирішення проблеми оновлення основних засобів на підприємстві ТОВ «Саратський завод продтоварів» вимагає активізації інноваційної діяльності, що й дозволить підвищити економічну ефективність господарювання, оновити матеріально-технічну базу, забезпечити конкурентне положення підприємства на національному та світовому ринках.

Впровадження лінії обладнання для дроблення винограду «Дробарка-грібневідділювач преміум-класу INPROMINOX» дозволить:

– знизити витрати по утриманню і експлуатації обладнання, витрати на ремонтні роботи по обладнанню;

– значно зменшити річне споживання електроенергії;

– знизити загальні експлуатаційні витрати за рік на 295292 грн. і отримати прибуток в тому ж розмірі;

– здійснити заміну обладнання виключно за рахунок амортизаційного фонду і вивільнити з нього кошти для розширеного відтворення виробничих фондів;

– окупити капітальні вклади в економічно ефективний строк.

2. Підвищення кваліфікації робітників цеху перероблення та консервування фруктів і овочів, цеху виробництв виноградних вин, виробництва сидру та інших плодово-ягідних вин та робітників обслуговування впроваджуваного обладнання «INPROMINOX». Нами пропонується направити робітників цеху перероблення та консервування фруктів і овочів, цеху виробництв виноградних вин, виробництва сидру та інших плодово-ягідних вин ТОВ «Саратський завод продтоварів» направити на виробничо-технічні курси, які засновані при Учбовому комбінаті «Славутич» (м. Київ) та робітників обслуговування впроваджуваного обладнання «INPROMINOX» на курси цільового призначення, які проводить компанія, яка виробляє обладнання.

3. Удосконалення технологічних процесів (заміна менш ефективних трансформаторів на найбільш економічно доцільні зі знижувальними втратами активної потужності) з метою підвищення ефективності використання основних засобів

Загальний економічний ефект впровадження заходів підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів» склав 833,01 тис. грн. Оновлення основних засобів (впровадження обладнання – Дробарка-грібневідділювач преміум-класу INPROMINOX) дозволить знизити загальні експлуатаційні витрати за рік на 295292 грн. і отримати прибуток в тому ж розмірі. Річний економічний ефект підвищення кваліфікації робітників обслуговування впроваджуваного обладнання «INPROMINOX» у зв'язку з заміною виробничого обладнання склав 42,64 тис. грн. Річний економічний ефект навчанням робітників цеху перероблення та консервування фруктів і овочів, цеху виробництв виноградних вин, виробництва сидру та інших плодово-ягідних вин склав 125,08 тис. грн. Заміна менш ефективних трансформаторів на найбільш економічно доцільні зі знижувальними втратами активної потужності дозволить підвищити ефективність використання основних засобів та знизити річні експлуатаційні витрати на підприємстві ТОВ «Саратський завод продтоварів» на 370 тис. грн.

В результаті впровадження заходів підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів» прогнозований чистий дохід зросте на 18386 тис. грн, прогнозований прибуток від основної діяльності на 4946 тис. грн., фондоддача зросте з 30,74 до 40,2 грн/грн, фондорентабельність з 4,61 до 8,2 грн/грн.

Зростання основних економічних показників свідчить про ефективність впровадження заходів підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів».

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Основні засоби – матеріальні активи, які зберігають свою натуральну форму протягом всього корисного терміну експлуатації, що становить понад один рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік), використовуються як під час здійснення господарської діяльності, так і під час виконання підприємством адміністративних чи соціально-культурних функцій та по частинах переносять свою вартість на результат власної діяльності – виготовлений продукт, надану послугу або товар.

2. Проведені дослідження сутності поняття «основні засоби» дозволили встановити, що основними критеріями визнання основних засобів є: матеріальність (наявність матеріально-речової форми); призначення (утримуються з метою використання їх в процесі виробництва, постачання товарів, надання послуг або для здійснення адміністративних чи соціально-культурних функцій); строк корисного використання (більше року або операційного циклу, якщо він більше року); амортизаційність (здатність об'єкту в процесі експлуатації поступово переносити свою вартість на результат діяльності підприємства) тощо.

3. Ефективність основних засобів – це результат у вигляді отриманого ефекту, що співвідноситься з витраченими ресурсами. Підвищення ефективності полягає в досягненні максимальних результатів при відповідному рівні розвитку продуктивних сил порівняно з витратами праці, застосованими на створення суспільного продукту. Від ефективності використання залежать темпи зростання продуктивності праці, обсягів виробництва, поліпшення якості промислової продукції та інших показників.

4. Об'єктом дослідження є ТОВ «Саратський завод продтоварів». Основна діяльність підприємства ТОВ «Саратський завод продтоварів» полягає у переробленні та консервуванні фруктів і овочів, виробництві виноградних вин, виробництві сидру та інших плодово-ягідних вин. Проаналізувавши основні техніко-економічні показники господарської діяльності ТОВ «Саратський завод продтоварів» можна зробити висновок про досить гарне становище підприємства, хоча деякі показники і мають негативну тенденцію.

5. Аналіз основних засобів показав, що найбільшу питому вагу займають будівлі та споруди у 2019 році – 57,19 %, у 2020 році – 54,7 %, у 2021 році – 66,27 %. Друге місце займають будівлі та споруди, їх питома вага складає 36,33 %, 36,46 %, 24,67 % відповідно. Протягом періоду залишкова вартість транспортних засобів поступово підвищується, питома вага цієї групи незначно зростає. Транспортні засоби в структурі основних засобів займають дуже невелику частину. Варто зазначити, що найбільшу частину у структурі займають активні основні засоби.

6. В кваліфікаційній роботі представлена трьохфакторна модель впливу факторів на обсяг виробленої продукції, яка включає: чисельність працівників, фондоозброєність і фондівіддача основних засобів. Обсяг

реалізованої продукції в 2021 році порівняно з 2020 роком зріс на 1876 тис. грн. Це сталося за рахунок зміни таких факторів: зростання фондоозброєності на 4484,09 тис. грн. на особу збільшило обсяг продукції на 6558,83 тис. грн., проте як зниження чисельності працівників на 4 особи привело до зниження обсягу реалізації продукції на 1805,09 тис. грн., зниження фондівіддачі на 4,28 грн. знизило обсяг реалізації продукції на 2877,74 тис. грн.

7. Отже, нами пропонуються наступні *напрями підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів»*:

1) Оновлення основних засобів (впровадження обладнання – Дробарка-грібневідділювач преміум-класу INPROMINOX). Вирішення проблеми оновлення основних засобів на підприємстві ТОВ «Саратський завод продтоварів» вимагає активізації інноваційної діяльності, що й дозволить підвищити економічну ефективність господарювання, оновити матеріально-технічну базу, забезпечити конкурентне положення підприємства на національному та світовому ринках.

Впровадження лінії обладнання для дроблення винограду «Дробарка-грібневідділювач преміум-класу INPROMINOX» дозволить:

- знизити витрати по утриманню і експлуатації обладнання, витрати на ремонтні роботи по обладнанню;

- значно зменшити річне споживання електроенергії;

- знизити загальні експлуатаційні витрати за рік на 295292 грн. і отримати прибуток в тому ж розмірі;

- здійснити заміну обладнання виключно за рахунок амортизаційного фонду і вивільнити з нього кошти для розширеного відтворення виробничих фондів;

- окупити капітальні вклади в економічно ефективний строк.

2) Підвищення кваліфікації робітників цеху перероблення та консервування фруктів і овочів, цеху виробництв виноградних вин, виробництва сидру та інших плодово-ягідних вин та робітників обслуговування впроваджуваного обладнання «INPROMINOX». Нами пропонується направити робітників цеху перероблення та консервування фруктів і овочів, цеху виробництв виноградних вин, виробництва сидру та інших плодово-ягідних вин ТОВ «Саратський завод продтоварів» направити на виробничо-технічні курси, які засновані при Учбовому комбінаті «Славутич» (м. Київ) та робітників обслуговування впроваджуваного обладнання «INPROMINOX» на курси цільового призначення, які проводить компанія, яка виробляє обладнання.

3) Удосконалення технологічних процесів (заміна менш ефективних трансформаторів на найбільш економічно доцільні зі знижувальними втратами активної потужності) з метою підвищення ефективності використання основних засобів

8. Загальний економічний ефект впровадження заходів підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів» склав 833,01 тис. грн. Оновлення основних засобів

(впровадження обладнання – Дробарка-грібневідділювач преміум-класу INPROMINOX) дозволить знизити загальні експлуатаційні витрати за рік на 295292 грн. і отримати прибуток в тому ж розмірі. Річний економічний ефект підвищення кваліфікації робітників обслуговування впроваджуваного обладнання «INPROMINOX» у зв'язку з заміною виробничого обладнання склав 42,64 тис. грн. Річний економічний ефект навчанням робітників цеху перероблення та консервування фруктів і овочів, цеху виробництв виноградних вин, виробництва сидру та інших плодово-ягідних вин склав 125,08 тис. грн. Заміна менш ефективних трансформаторів на найбільш економічно доцільні зі знижувальними втратами активної потужності дозволить підвищити ефективність використання основних засобів та знизити річні експлуатаційні витрати на підприємстві ТОВ «Саратський завод продтоварів» на 370 тис. грн.

В результаті впровадження заходів підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів» прогнозований чистий дохід зросте на 18386 тис. грн, прогнозований прибуток від основної діяльності на 4946 тис. грн., фондоддача зросте з 30,74 до 40,2 грн/грн, фондорентабельність з 4,61 до 8,2 грн/грн.

Зростання основних економічних показників свідчить про ефективність впровадження заходів підвищення ефективності використання основного капіталу ТОВ «Саратський завод продтоварів».